

MEMORIE VAN TOELICHTING

ALGEMEEN

1. Inleiding

De toenemende digitalisering van de samenleving verandert de manier waarop burgers, professionals, bedrijven en overheden met elkaar communiceren. Door deze ontwikkelingen is het van belang dat de Wet op de lijkbezorging wordt aangepast zodat het mogelijk wordt informatiestromen en werkprocessen te digitaliseren. Daarbij is het belangrijk dat de vertrouwelijkheid van de gegevens voldoende is gewaarborgd. Middels onderhavig wetsvoorstel wordt zowel het veilig elektronisch aanleveren van verslagen aan de gemeentelijke lijkschouwer en de regionale toetsingscommissie euthanasie (hierna: RTE) als de elektronische aanlevering van doodsoorzaakgegevens mogelijk gemaakt.

Het elektronisch aanleveren van verslagen aan de gemeentelijke lijkschouwer

Het huidige artikel 7, tweede lid, van de Wet op de lijkbezorging bepaalt dat de behandelend arts de formulieren en verslagen in het kader van de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding dient mee te delen aan de gemeentelijke lijkschouwer. In de wet is echter niet aangegeven op welke manier dit dient te gebeuren. Tot nu toe ging dit altijd door overhandiging op plaats van overlijden of via de post. Er is toenemende behoefte de communicatie tussen de behandelend arts en de gemeentelijke lijkschouwer (en de regionale toetsingscommissies euthanasie, zie hieronder) geheel papierloos te laten verlopen en te digitaliseren. Dit zorgt voor een efficiëntere verwerking van de aangeleverde stukken en sluit beter aan bij de huidige manier van communiceren. Op grond van de huidige wettekst is het al mogelijk om deze gegevens elektronisch aan te leveren, er worden echter geen extra waarborgen aan verbonden met betrekking tot de vertrouwelijkheid. Daarom wordt in het onderhavige wetsvoorstel voorgesteld om aan artikel 7 een derde lid toe te voegen. Daarin is opgenomen dat, wanneer de behandelend arts de verslagen en formulieren elektronisch aanlevert, de gemeentelijke lijkschouwer aangeeft op welke wijze dit dient te gebeuren. De gemeentelijke lijkschouwer wordt verplicht eisen te stellen aan de elektronische aanlevering, zodat het veilig gebeurt en de vertrouwelijkheid van de gegevens voldoende is gewaarborgd. Dit betekent dat de gemeentelijke lijkschouwer passende technische en organisatorische maatregelen moet nemen om de vertrouwelijkheid van de gegevens te waarborgen. Tevens is een vierde lid toegevoegd zodat het mogelijk wordt om op termijn de elektronische aanlevering van verslagen en formulieren te verplichten. Het archiveren van de (digitale) dossiers dient te geschieden conform de eisen van de Archiefwet.

Het elektronisch aanleveren van verslagen aan de regionale toetsingscommissie euthanasie

In artikel 10, tweede lid, van de Wet op de lijkbezorging is aangegeven dat de gemeentelijke lijkschouwer de formulieren en verslagen in het kader van de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding dient (door) te zenden aan de RTE. In de wet is echter niet aangegeven op welke manier dit dient te gebeuren. Tot nu toe ging dit altijd via de post. Er is toenemende behoefte de communicatie tussen de gemeentelijke lijkschouwer en de RTE eveneens papierloos te laten verlopen en te digitaliseren. Dit zorgt voor een efficiëntere verwerking van de aangeleverde stukken en sluit beter aan bij de huidige manier van communiceren. Op grond van de huidige wettekst is het al mogelijk om deze gegevens elektronisch aan te leveren, er worden echter geen extra waarborgen aan verbonden met betrekking tot de vertrouwelijkheid. Daarom wordt in het onderhavige wetsvoorstel voorgesteld om aan artikel 10 een derde lid toe te voegen. Daarin is opgenomen dat, wanneer de gemeentelijke lijkschouwer de verslagen en formulieren elektronisch aanlevert, de RTE aangeeft op welke wijze dit dient te gebeuren. De RTE wordt verplicht eisen te stellen aan het elektronisch aanleveren, zodat het veilig gebeurt en de vertrouwelijkheid van de gegevens voldoende is gewaarborgd. Dit betekent dat de gemeentelijke lijkschouwer passende technische en organisatorische maatregelen moet nemen om de vertrouwelijkheid van de gegevens te waarborgen. Tevens is een vierde lid toegevoegd zodat het mogelijk wordt om op termijn de

elektronische aanlevering van verslagen en formulieren te verplichten. Het archiveren van de (digitale) dossiers dient te geschieden conform de eisen van de Archiefwet.

Het is de verwachting dat in de praktijk de RTE een ICT-systeem zal bouwen waarin de gemeentelijke lijkschouwers hun stukken kunnen aanleveren. De RTE zal hierover overleggen met de gemeentelijke lijkschouwers.

Elektronische aanlevering van doodsoorzaakgegevens

De doodsoorzakenstatistiek is gebaseerd op een gegevensverzameling van de doodsoorzaken van alle in Nederland overleden personen, die door het Centraal Bureau voor de Statistiek (hierna: CBS) wordt bijgehouden. De Wet op de lijkbezorging bepaalt grotendeels de randvoorwaarden voor de wijze waarop de statistiek van de doodsoorzaken tot stand komt. Artikel 12a van deze wet schrijft voor dat de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (hierna: VWS) het doodsoorzakenformulier (B-formulier/B-verklaring) vaststelt en dat de behandelend arts het invult en in een gesloten enveloppe naar de ambtenaar van de burgerlijke stand in de gemeente van overlijden stuurt. Deze ambtenaar stuurt het ongeopend, maar voorzien van het nummer van de akte van overlijden, door naar het CBS. Door het nummer van de akte van overlijden is het voor het CBS mogelijk de doodsoorzaak te koppelen aan andere statistisch relevante gegevens van de overledene. Vaak is het de uitvaartondernemer die de enveloppe met het doodsoorzakenformulier naar de gemeente brengt, samen met de verklaring van overlijden (A-formulier/A-verklaring). Het gaat gemiddeld om zo'n 140.000 formulieren per jaar die het CBS krijgt van huisartsen, artsen in een ziekenhuis, specialisten ouderengeneeskunde en gemeentelijke lijkschouwers.

Met het oog op de toenemende digitalisering van de maatschappij en internationale ontwikkelingen in de doodsoorzakenstatistiek is het wenselijk de doodsoorzakenstatistiek voor te bereiden op de toekomst. Het CBS is daarom overgestapt op automatisch coderen en heeft samen met de Inspectie voor de Gezondheidszorg (hierna: IGZ) een aantal proefprojecten in gang gezet om te verkennen welke digitale oplossingen mogelijk zijn voor het aanleveren van doodsoorzaakgegevens.

Binnen de proefprojecten worden de doodsoorzakenformulieren, zonder tussenkomst van de gemeente, elektronisch en onder vermelding van het burgerservicenummer aangeleverd bij het CBS. Op basis van de goede ervaringen binnen de proefprojecten achten de deelnemers van de proefprojecten, de IGZ, het CBS en de regering de tijd rijp om de Wet op de lijkbezorging aan te passen zodat de algemene werkwijze rond het doodsoorzakenformulier kan worden gemoderniseerd. Voorliggende wijziging van de Wet op de lijkbezorging, maakt de overstap mogelijk naar elektronische aanlevering van doodsoorzaakgegevens. Elektronische aanlevering levert zowel kwaliteitsverbetering op (een betere statistiek) als efficiencyverbetering bij alle partijen in de keten. Met de voorgestelde wijziging blijft het overigens mogelijk om de opgave van de doodsoorzaak op papier te doen. De arts kan het formulier dan rechtstreeks, per post toezenden aan het CBS onder vermelding van het burgerservicenummer. In dit wetsvoorstel is ook een grondslag opgenomen zodat het mogelijk wordt om op termijn het elektronisch aanleveren van doodsoorzakenformulieren te verplichten.

De Wet op de lijkbezorging is niet van toepassing op Caribisch Nederland. Regels omtrent de lijkbezorging op Caribisch Nederland staan in de Begrafeniswet BES, de Crematiewet BES en de Wet verklaringen van overlijden BES.

2. Internationale context doodsoorzakenstatistiek

De doodsoorzakenstatistiek is de oudste statistiek van Nederland en bestaat al ruim honderd jaar. Reeds in 1900 heeft Nederland zich verplicht tot het gebruik van de internationale nomenclatuur bij het bewerken van de doodsoorzakenstatistiek. In 1948 werden ook regels voor de keuze van de primaire (aan het overlijden ten grondslag liggende) doodsoorzaak en een internationaal te gebruiken model van de vragen naar de doodsoorzaak vastgesteld. Vanaf 1950 werd deze internationale classificatie van doodsoorzaken in Nederland in gebruik genomen en sindsdien wordt

de Nederlandse doodsoorzaakverklaring (B-verklaring) steeds aangepast aan de internationaal vastgestelde vorm. Daarnaast heeft Nederland zich gecommiteerd aan de verplichting van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voor het bijhouden en publiceren van de doodsoorzakenstatistiek.¹

Ook in Europees verband is de verplichting tot het bijhouden van doodsoorzakenstatistiek vastgelegd. Uit artikel 2 van Verordening (EG) nr. 1338/2008² gelezen in samenhang met bijlage III van die verordening volgt dat Nederland verplicht is een doodsoorzakenstatistiek bij te houden en deze aan Eurostat te verstrekken. Op grond van artikel 9 van de genoemde verordening is een uitvoeringsmaatregel vastgesteld.³ In de bijlage bij deze uitvoeringsverordening is een aanvulling opgenomen op hetgeen in Verordening 1338/2008 is bepaald met betrekking tot de specifieke gegevens die in de statistiek moeten worden opgenomen.

3. Privacy-aspecten en beroepsgeheim

Doodsoorzakenformulieren en beredeneerde verslagen van euthanasie bevatten gevoelige gegevens. Toch is hier in juridische zin over het algemeen geen sprake van persoonsgegevens omdat het personen betreft die overleden zijn. In de Memorie van Toelichting bij de Wet bescherming persoonsgegevens is dit expliciet zo opgenomen.⁴ Voor zover de gegevens betrekking hebben op de behandelend arts, gemeentelijke lijkschouwer of de moeder van een doodgeborene kan wel sprake zijn van persoonsgegevens. Deze gegevens mogen verwerkt worden omdat wordt voldaan aan artikel 8, onder c en e, van de Wet bescherming persoonsgegevens. Voor zowel het CBS als de RTE en de gemeentelijke lijkschouwers geldt dat het verwerken van deze gegevens noodzakelijk is voor de goede vervulling van hun publiekrechtelijke taken, dan wel noodzakelijk is om een wettelijke verplichting na te komen.

Het beroepsgeheim dat op artsen rust en dat is opgenomen in artikel 7:457 van het Burgerlijk Wetboek strekt zich uit tot na het overlijden van de patiënt. Het beroepsgeheim kan en moet worden doorbroken als er sprake is van een wettelijke plicht. In de Wet op de lijkbezorging zijn verschillende plichten opgenomen voor artsen om het beroepsgeheim te doorbreken. Het meedelen van de doodsoorzaak ten behoeve van de statistiek en het verstrekken van een beredeneerd verslag aan de gemeentelijke lijkschouwer en de RTE ingeval van levensbeëindiging op verzoek of hulp bij zelfdoding, zijn daar voorbeelden van. Op dit punt stelt dit wetsvoorstel geen wijzigingen voor.

Zorgvuldigheid bij het beredeneerd verslag euthanasie

Op grond van artikel 7, tweede lid, van de Wet op de lijkbezorging doet de behandelend arts mededeling van de toepassing van levensbeëindiging op verzoek of hulp bij zelfdoding aan de gemeentelijke lijkschouwer door invulling van een formulier en een beredeneerd verslag. Op grond van artikel 10, tweede lid, brengt de gemeentelijke lijkschouwer onverwijld hiervan verslag uit aan de regionale toetsingscommissie. Hierbij wordt ook het beredeneerd verslag bijgevoegd. Dit is van belang zodat door de RTE kan worden getoetst of een arts zorgvuldig heeft gehandeld bij de levensbeëindiging op verzoek of de hulp bij zelfdoding. Zowel de gemeentelijke lijkschouwer als de RTE zijn gewend om te werken met gevoelige gegevens en hebben daarom interne procedures om de vertrouwelijkheid daarvan te waarborgen. In dit wetsvoorstel gaat het om de communicatie tussen de behandelend arts en de gemeentelijke lijkschouwer en tussen de gemeentelijke lijkschouwer en de RTE. Tot nu toe gebeurt dit door terhandstelling op de plaats van overlijden of

¹ WHO Nomenclature Regulations (1967).

² Verordening (EG) nr. 1338/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 betreffende communautaire statistieken over de volksgezondheid en de gezondheid en veiligheid op het werk (PbEU 2008, L 354).

³ Verordening (EU) nr. 328/2011 van de Commissie van 5 april 2011 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 1338/2008 van het Europees Parlement en de Raad betreffende communautaire statistieken over de volksgezondheid en de gezondheid en veiligheid op het werk, wat statistieken over doodsoorzaken betreft (PbEU 2011, L 90).

⁴ Kamerstukken II 1997/98, 25 892, nr. 3, pagina 47.

via de post. Indien de stukken per post worden verzonden wordt de vertrouwelijkheid van de gegevens gewaarborgd door middel van het briefgeheim (artikel 13 van de Grondwet). Op grond van de huidige tekst van artikel 7, tweede lid, en artikel 10, tweede lid, en gelet op hetgeen is bepaald in artikel 2:15 van de Algemene wet bestuursrecht staat de elektronische weg echter ook open als de gemeentelijke lijkschouwers en de RTE deze weg openstellen.⁵ Gelet op de gevoeligheid van de gegevens, wordt voorgesteld om de gemeentelijke lijkschouwers en de RTE te verplichten eisen te stellen aan de wijze van elektronische aanlevering zodat de vertrouwelijkheid van de gegevens wordt gewaarborgd.

Zorgvuldigheid bij de doodsoorzakenstatistiek

Het bijhouden van de doodsoorzakenstatistiek is belangrijk voor het ontwikkelen van volksgezondheidsbeleid. Gelet op dit doel is het proportioneel om te eisen dat het beroepsgeheim wordt doorbroken. Er geldt voor artsen de wettelijke plicht om het beroepsgeheim te doorbreken op grond van artikel 12a, eerste lid, van de Wet op de lijkbezorging. Dit wetsvoorstel verandert daar niets aan. Het is van belang dat ook na doorbreking van het beroepsgeheim zorgvuldig met deze gevoelige gegevens wordt omgegaan. Voor een deel zijn hiervoor waarborgen opgenomen in de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek (hierna: Wet CBS).

In de huidige tekst van artikel 12a, derde lid, van de Wet op de lijkbezorging zijn waarborgen opgenomen om de vertrouwelijkheid van de gegevens te bevorderen op het moment dat de gegevens van de arts naar het CBS gaan. Aan de hand van het nummer van de overlijdensakte kan het CBS de doodsoorzaak koppelen aan de andere voor de statistiek relevante gegevens van de overledene. Op grond van artikel 34 van de Wet CBS kan hierbij het burgerservicenummer worden gebruikt.

In de voorgestelde nieuwe procedure blijven de waarborgen in stand. Doordat de arts het burgerservicenummer van de overledene op het formulier voor de doodsoorzakenstatistiek vermeldt, is het niet langer nodig het formulier langs de ambtenaar van de burgerlijke stand te sturen. De arts kan het formulier rechtstreeks aanleveren aan de medisch ambtenaar van de CBS. Voor zover dit formulier met de post wordt gestuurd, is de vertrouwelijkheid gewaarborgd door het briefgeheim. Dit geldt in de huidige situatie ook voor het versturen van het formulier met de doodsoorzaken door de ambtenaar van de burgerlijke stand naar het CBS. Voorgesteld wordt om ook de elektronische weg hiervoor open te stellen. Daarvoor geldt dat elektronische aanlevering alleen mag worden gebruikt indien de vertrouwelijkheid van de gegevens voldoende wordt gewaarborgd. Het is aan het CBS om een wijze van elektronische aanlevering aan te geven die hieraan voldoet. In de proefprojecten is hieraan veel aandacht geschonken en zijn technologische oplossingen gevonden die zorgen voor een veilige aanlevering van de doodsoorzaakgegevens.

4. Toezicht en handhaving

Op grond van de huidige tekst van artikel 12a, derde lid, van de Wet op de lijkbezorging stuurt de ambtenaar van de burgerlijke stand de enveloppe met de doodsoorzaakgegevens aan de geneeskundig hoofdinspecteur van de volksgezondheid (i.e. de Inspectie voor de Gezondheidszorg, hierna: IGZ). De wettelijke bepaling geeft ook de mogelijkheid om bij ministeriële regeling te bepalen dat de ambtenaar van de burgerlijke stand de enveloppe rechtstreeks aan het CBS zendt. Van deze mogelijkheid is gebruik gemaakt in artikel 2 van de regeling Vaststelling formulier opgave doodsoorzaak. In dit wetsvoorstel wordt voorgesteld om de rol van de IGZ bij de aanlevering van doodsoorzaakgegevens te laten vervallen, omdat de IGZ in de huidige praktijk ook geen rol meer heeft. Door voorgestelde wetwijziging verandert in de praktijk niets.

⁵ Overigens is de Awb, gelet op artikel 1:6 van die wet, grotendeels niet van toepassing op de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding. De melding van levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding is echter geregeld in de Wet op de lijkbezorging waardoor de Awb hierop wel van toepassing is.

5. Gevolgen voor regeldruk

Onderhavig wetsvoorstel om zowel het elektronisch aanleveren van verslagen aan de gemeentelijke lijkschouwer en de regionale toetsingscommissie euthanasie te regelen, als de elektronische aanlevering van doodsoorzaakgegevens mogelijk te maken, sluit aan bij de doelstellingen van het Ministerie van VWS om de regeldruk van zorgprofessionals te verminderen zodat zij meer tijd krijgen voor goede zorg aan de patiënt ('Merkbaar minder regeldruk').⁶ Het wetsvoorstel leidt tot minder regeldruk voor zorgprofessionals. Voor burgers heeft het voorstel geen regeldrukgevolgen.

Het digitaliseren van de communicatie tussen de behandelend arts en de gemeentelijke lijkschouwer resulteert in lagere administratieve lasten voor artsen. In de huidige situatie maakt de arts van het (digitaal) ingevulde verslag een kopie, ondertekent het en geeft dit mee aan de gemeentelijke lijkschouwer of stuurt dit per post naar de gemeentelijke lijkschouwer. Als artsen de formulieren en verslagen elektronisch aanleveren, besteden zij minder tijd aan administratieve handelingen. Geschat wordt dat dit hen vijf minuten tijdwinst oplevert. Het digitaal aanleveren van de verslagen en formulieren van de behandelend arts heeft derhalve een structureel reductiepotentieel van $-5/60 \times 75 = \text{€}6,25$ per euthanasie of levensbeëindiging op verzoek. In 2016 is er 6.100 keer sprake geweest van euthanasie of levensbeëindiging op verzoek. Op jaarbasis is er dus sprake van een structureel reductiepotentieel van $-6,25 \times 6100 = \text{€} 38.125$.

Digitalisering van de aanlevering van doodsoorzaakgegevens en de vereenvoudiging van dit proces resulteert in lagere administratieve lasten voor artsen. In de huidige situatie brengen de uitvaartondernemers in de meeste gevallen de B-verklaring samen met de verklaring van overlijden (A-verklaring) naar het gemeentehuis. De A-verklaring is namelijk nodig voor de toestemming van de ambtenaar van de burgerlijke stand tot begraafing of crematie. Het is niet de (wettelijke) verantwoordelijkheid van de uitvaartorganisatie om de B-verklaring naar de gemeente te brengen. Dit gebeurt vanuit een praktisch oogpunt. Dankzij de Wet elektronische dienstverlening burgerlijke stand is het vanaf 1 juli 2015 mogelijk om de A-verklaring digitaal bij de gemeente aan te leveren. Mocht de uitvaartondernemer hier gebruik van maken dan zal de arts zelf de B-verklaring bij de ambtenaar van de burgerlijke stand / het CBS moeten aanleveren aangezien de arts hiervoor de verantwoordelijkheid draagt. Van een extra lastenbesparing voor de uitvaartondernemers door het digitaliseren van de doodsoorzaakgegevens is dus geen sprake, omdat het geen wettelijke verplichting voor hen is.

Als artsen gebruik maken van het elektronisch aanleveren van doodsoorzaken bij het CBS besteden zij minder tijd aan het invullen van het formulier voor de doodsoorzaakgegevens doordat het zorginformatiesysteem automatisch (een gedeelte van) het formulier invult. Aanvullende administratieve handelingen (gesloten enveloppe) door administratief personeel kan ook worden geschrapt. Geschat wordt dat dit twintig minuten tijdwinst oplevert voor artsen en vijf minuten voor administratief personeel. Het digitaal aanleveren van de doodsoorzaakgegevens heeft een structureel reductiepotentieel van $(-20/60 * \text{€}75) + (-5/60 * \text{€}37) * 140.000 = \text{€}3.931.667$ voor artsen en administratief personeel.⁷

Een overstap naar elektronische aanlevering vereist enige aanpassingen aan het zorginformatiesysteem van de organisatie / zorgprofessional. De aanpak in de proefprojecten is erop gericht om dure aanpassingen zoveel mogelijk te vermijden. De oplossing die momenteel gehanteerd wordt voor huisartsen, via Zorgdomein, is kosteloos voor de arts. Binnen de proefprojecten wordt bekeken of verpleeghuisartsen ook de route via Zorgdomein kunnen gebruiken. Om het digitale formulier voor aanlevering van de doodsoorzaakgegevens in te bouwen in het informatiesysteem van ziekenhuizen is een eenmalige investering nodig van naar schatting €5.000 tot €10.000. Voor het bijhouden van het systeem kunnen de jaarlijkse kosten ongeveer €1000 bedragen. Met 134 ziekenhuizen in Nederland zullen naar schatting in totaal de eenmalige

⁶ Kamerbrief 'Aanpak regeldruk en administratieve lasten', 2 juli 2015, Kamerstuk 29515, nr. 364.

⁷ Quick Scan regeldruk reductiemaatregelen, Sira Consulting, april 2016. Bijlage bij Kamerbrief 'Aanpak regeldruk en administratieve lasten', 7 juli 2016, Kamerstuk 29515, nr. 395.

investeringen ongeveer €1.340.000 bedragen en de jaarlijkse kosten €134.000. De meeste GGD'en gebruiken het informatiesysteem van de GGD Amsterdam, dus deze GGD'en zullen geen kosten hebben voor het aanpassen van het informatiesysteem. Binnen de proefprojecten wordt onderzocht of er andere en goedkopere manieren zijn voor de ziekenhuizen en wat de kosten zullen zijn voor de informatiesystemen van de GGD'en voor aanlevering van doodsoorzaakgegevens door gemeentelijke lijkschouwers.

Resumerend leiden de verplichtingen in dit wetsvoorstel tot een geschatte vermindering van structurele administratieve lasten van €3.931.667 + €38.125 = €3.969.792. Daarnaast is naar schatting sprake van een incidentele toename van nalevingskosten met €1.340.000 en een structurele toename van nalevingskosten met €134.000. Dit wetsvoorstel leidt daarnaast tot eenmalige kennismakingskosten voor zorgprofessionals die qua omvang (zeer) gering zullen zijn.

6. Financiële gevolgen voor de rijksbegroting

Het openstellen van de elektronische weg door de RTE voor het aanleveren van formulieren en beredeneerde verslagen door gemeentelijke lijkschouwers kan de uitvoeringslasten van de gemeentelijke lijkschouwers verminderen. Indien de gemeentelijke lijkschouwers gebruik maken van de elektronische weg, zal dit bij hen enkele administratieve handelingen schelen. Wel zal wellicht enige aanpassing van de ICT-systemen noodzakelijk zijn.

De beoogde aanpassing van de aanlevering van doodsoorzaakgegevens en het vereenvoudigen van het proces vermindert de administratieve lasten en bestuurlijke lasten voor gemeenten en het CBS. Het bespaart de afdelingen burgerlijke stand van gemeenten het in ontvangst nemen van de B-verklaring, opzoeken van het aktenummer, noteren van dit nummer op de envelop, opbergen van de B-verklaring, op volgorde leggen, controleren op ontbrekende nummers en maandelijks opsturen naar het CBS. Geschat wordt dat de nieuwe procedure 10 minuten tijdswinst oplevert per B-verklaring.

Het CBS moet enkele investeringen doen om het systeem aan te passen voor elektronische aanlevering, maar daar staat tegenover dat het CBS minder tijd kwijt is aan het handmatig invoeren van de doodsoorzaakgegevens.

De verplichtingen in dit wetsvoorstel hebben geen gevolgen voor de rijksbegroting.

7. Consultatie

Kan pas later worden ingevuld.

ARTIKELSGEWIJS

Artikel I

Onderdeel A

In onderdeel A wordt voorgesteld artikel 2 van de Wet op de lijkbezorging te wijzigen. In verband met de voorgestelde nieuwe tekst van artikel 12a wordt voorgesteld een definitie op te nemen van burgerservicenummer, waarbij wordt verwezen naar de Wet algemene bepalingen burgerservicenummer.

Onderdeel B

Als overlijden het gevolg is van levensbeëindiging op verzoek of hulp bij zelfdoding, als bedoeld in de artikelen 293, tweede lid, en 294, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht, mag de behandelend arts geen verklaring van overlijden afgeven. In plaats daarvan doet hij mededeling van de oorzaak van overlijden aan de gemeentelijke lijkschouwer, samen met een beredeneerd verslag over de inachtneming van de zorgvuldigheidseisen, als bedoeld in artikel 2 van de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding. In artikel 10 van de Wet op de

lijkschouwing is geregeld dat dit beredeneerd verslag via de gemeentelijke lijkschouwer bij de RTE wordt aangeleverd. In het voorgestelde artikel 7, derde lid (nieuw), wordt een regeling getroffen voor het geval de gemeentelijke lijkschouwer de elektronische weg opent voor de aanlevering van het formulier en het beredeneerd verslag door de behandelend arts. Gelet op de huidige bewoordingen in artikel 7, tweede lid, is het al mogelijk dat de behandelend arts deze gegevens elektronisch bij de gemeentelijke lijkschouwer aanlevert. Echter, in de praktijk gebeurt dit nog niet. In het voorgestelde artikel 7, derde lid (nieuw), zijn drie materiële normen opgenomen. Ten eerste wordt de gemeentelijke lijkschouwer opgedragen om, als hij de elektronische weg openstelt, de wijze voor te schrijven waarop de elektronische weg gebruikt mag worden. Ten tweede moet de gemeentelijke lijkschouwer daarbij een wijze kiezen die de vertrouwelijkheid van de gegevens voldoende waarborgt. Ten derde worden behandelend artsen verplicht dat als zij gebruik maken van de elektronische weg, zij dit alleen mogen doen op de wijze die door de gemeentelijke lijkschouwer is aangegeven. De gemeentelijke lijkschouwers zijn gewend om te werken met gegevens die uiterst gevoelig zijn en waarbij vertrouwelijke behandeling erg belangrijk is. Zij schrijven voor op welke wijze het elektronisch aanleveren van deze gegevens voldoende veilig is.

In het voorgestelde artikel 7, derde lid (nieuw), is de gemeentelijke lijkschouwer aangewezen als degene die de wijze voorschrijft waarop de elektronische weg wordt opengesteld. Hiermee wordt aangesloten bij artikel 2:15 van de Algemene wet bestuursrecht waarin is geregeld dat het bestuursorgaan nadere eisen kan stellen aan het gebruik van de elektronische weg. Met het voorgestelde derde lid wordt de gemeentelijke lijkschouwer verplicht nadere eisen te stellen aan elektronische aanlevering. Gelet op de gevoeligheid van de aan te leveren gegevens is dit proportioneel. Ten slotte zorgt deze wijze van regeling er ook voor dat de gemeentelijke lijkschouwer de werkwijze kan aanpassen aan de laatste stand van de techniek zonder dat hiervoor regelgeving gewijzigd hoeft te worden.

Voorlopig blijft het mogelijk voor de behandelende artsen om het formulier en het beredeneerd verslag op papier aan te leveren bij de gemeentelijke lijkschouwer. Als de nieuwe werkwijze voldoende is uitgerold bij de behandelende artsen en de gemeentelijke lijkschouwers kan de Minister van VWS bepalen dat de aanlevering van het formulier en het beredeneerde verslag alleen op elektronische wijze mag gebeuren. Hiervoor is in het voorgestelde vierde lid een delegatiegrondslag opgenomen.

Onderdeel C

In onderdeel C wordt voorgesteld een verwijzing naar artikel 7, derde lid, aan te passen nu in onderdeel B wordt voorgesteld dit lid te vernummeren tot het vijfde lid.

Onderdeel D

In artikel 10, tweede lid, van de Wet op de lijkschouwing is geregeld wat de gemeentelijke lijkschouwer moet doen in het geval hij of zij een melding krijgt op grond van artikel 7, tweede lid. De gemeentelijke lijkschouwer dient dan verslag uit te brengen aan de RTE en daarbij ook het beredeneerd verslag van de behandelend arts te voegen. Gelet op de huidige bewoordingen in artikel 10, tweede lid, is het al mogelijk dat de gemeentelijke lijkschouwer deze gegevens elektronisch bij de RTE aanlevert. Echter, in de praktijk gebeurt dit nog niet. In het voorgestelde artikel 10, derde lid, wordt een regeling getroffen voor het geval de RTE de elektronische weg opent voor het aanleveren door de gemeentelijke lijkschouwer van het verslag en het beredeneerde verslag. In deze bepaling zijn drie materiële normen opgenomen. Ten eerste wordt aan de RTE opgedragen om, als zij de elektronische weg openstelt, de wijze voor te schrijven waarop de elektronische weg gebruikt mag worden. Ten tweede moet de RTE daarbij een wijze kiezen die de vertrouwelijkheid van de gegevens voldoende waarborgt. Ten derde worden gemeentelijke lijkschouwers verplicht dat als zij gebruik maken van de elektronische weg om het verslag en het beredeneerd verslag bij een RTE aan te leveren, zij dit alleen mogen doen op de wijze die door de RTE is aangegeven. De RTE is gewend om te werken met gegevens die uiterst gevoelig zijn en waarbij vertrouwelijke behandeling erg belangrijk is. Zij schrijven voor op welke wijze elektronische aanlevering van deze gegevens voldoende veilig is. Dit sluit ook aan bij artikel

2:15 van de Algemene wet bestuursrecht waarin is geregeld dat het bestuursorgaan nadere eisen kan stellen aan het gebruik van de elektronische weg. Met het voorgestelde derde lid van artikel 10, wordt de RTE verplicht nadere eisen te stellen aan de elektronische aanlevering. Gelet op de gevoeligheid van de aan te leveren gegevens is dit proportioneel. Ten slotte zorgt deze wijze van regeling er ook voor dat de RTE haar werkwijze kan aanpassen aan de laatste stand van de techniek zonder dat hiervoor regelgeving gewijzigd hoeft te worden.

Voorlopig blijft het mogelijk voor de gemeentelijke lijkschouwers om de verslagen op papier te versturen naar de RTE. Als de nieuwe werkwijze voldoende is uitgerold bij alle gemeentelijke lijkschouwers kan de Minister van VWS bepalen dat de aanlevering van de verslagen alleen op elektronische wijze mag gebeuren. Hiervoor is in het voorgestelde vierde lid een delegatiegrondslag opgenomen.

Onderdeel E

In onderdeel E wordt voorgesteld om artikel 12a van de Wet op de lijkbezorging opnieuw vast te stellen. Het voorgestelde eerste lid regelt de kernverplichting van dit artikel: de behandelend arts of de gemeentelijke lijkschouwer doet opgave van de doodsoorzaak bij de medisch ambtenaar van het CBS. Hierbij vermelden ze niet alleen de directe doodsoorzaak, maar ook de onderliggende oorzaken. Ten opzichte van de huidige tekst van artikel 12a, eerste lid, wordt aangevuld dat deze verplichting niet alleen bij de behandelend arts ligt, maar ook bij de gemeentelijke lijkschouwer aangezien beiden verantwoordelijk zijn voor de lijkschouw en afgifte van een verklaring van overlijden (A-verklaring). Op de behandelend arts of gemeentelijke lijkschouwer die de A-verklaring afgeeft, rust ook de verplichting om opgave te doen van de doodsoorzaak (B-verklaring). In de huidige tekst van artikel 12a staat dat de beide verklaringen gelijktijdig worden gedaan. Nu wordt voorgesteld dat de opgave van doodsoorzaken rechtstreeks bij het CBS wordt aangeleverd, in plaats van via de ambtenaar van de burgerlijke stand, is het niet meer noodzakelijk dat beide verklaringen tegelijk worden afgegeven. Daarom wordt voorgesteld dat de opgave van de doodsoorzaak zo spoedig mogelijk na afgifte van de verklaring van overlijden wordt gedaan. Dit geeft de behandelend arts de mogelijkheid om een andere arts te consulteren. Zo kan de dienstdoende arts van de huisartsenpraktijk de vaste huisarts van een patiënt consulteren, of de arts-assistent de medisch specialist. Dit kan nodig zijn om goede informatie te geven over de achterliggende doodsoorzaken. Vervolgens levert de behandelend arts de gegevens aan bij de medisch ambtenaar van het CBS. De ontvangen gegevens worden uitsluitend voor statistische doeleinden gebruikt. Hiermee is gebruik voor fiscale, administratieve, controle en gerechtelijke doeleinden uitgesloten. De medisch ambtenaar van het CBS is in de regel een BIG-geregistreerde arts die verantwoordelijk is voor de verwerking van de gegevens. De medisch ambtenaar is gehouden aan zijn beroepsgeheim.

Het voorgestelde tweede lid regelt dat bij de opgave van de doodsoorzaak het burgerservicenummer wordt vermeld. Op grond van de huidige tekst van artikel 12a is het niet nodig om het burgerservicenummer te gebruiken, omdat het nummer van de overlijdensakte door de gemeente op de enveloppe wordt geschreven. Het CBS krijgt separaat een overzicht van alle overleden personen, inclusief nummer van overlijdensakte en burgerservicenummer, waardoor het CBS het nummer van de overlijdensakte kan gebruiken om een koppeling te maken met het burgerservicenummer van de overledene. Het CBS gebruikt het burgerservicenummer om gegevens op te zoeken die nodig zijn voor statistische analyse, zoals geslacht, woonplaats en land van herkomst. Deze gegevens zijn al bekend bij het CBS. De koppeling met het burgerservicenummer is nodig voor de kwaliteit van de statistiek. Doordat de arts of gemeentelijke lijkschouwer in de nieuwe situatie zelf het burgerservicenummer invult, is het niet meer nodig om het nummer van de overlijdensakte te vermelden. Daardoor hoeft het formulier ook niet eerst naar de gemeente gestuurd te worden en wordt de procedure efficiënter ingericht. Artsen kunnen het burgerservicenummer alleen aan het CBS verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift. Het voorliggende wetsvoorstel bevat een dergelijk voorschrift. Feitelijk wijzigt echter niets, omdat het CBS nu ook al het burgerservicenummer van de overledene verwerkt.

Iemand die niet is ingeschreven in de basisregistratie personen beschikt niet over een burgerservicenummer. Daarom moet het burgerservicenummer alleen worden vermeld indien de overledene op het moment van overlijden was ingeschreven in de basisregistratie personen. Bij een doodgeborene en bij een kind jonger dan één maand waarvan het burgerservicenummer nog niet bekend is, worden de gegevens van de moeder vermeld. Hiermee wordt voorkomen dat de doodsoorzaken van deze kinderen niet goed verwerkt kunnen worden in de statistiek.

Het voorgestelde derde lid regelt de opgave van de doodsoorzaak indien de behandelend arts en de gemeentelijke lijkschouwer geen verklaring van overlijden kunnen afgeven. In dat geval dient de officier van justitie op grond van artikel 12 een verklaring van geen bezwaar af te geven voordat een lijk mag worden begraven, gecremeerd, ontleed, gebalsemd of aan een andere conserverende bewerking mag worden onderworpen. De opgave van de doodsoorzaak gebeurt dan door een arts die door de officier van justitie is aangewezen. Dit is nu geregeld in artikel 12, tweede lid, van de Wet op de lijkbezorging. De tekst is op een enkel punt verduidelijkt, verder is de regeling gelijk gebleven.

Het voorgestelde vierde lid geeft de bevoegdheid aan de Minister van VWS om het formulier vast te stellen waarmee de schriftelijke opgave van de doodsoorzaak wordt gedaan. Ook in de huidige tekst van de Wet op de lijkbezorging heeft de Minister van VWS deze bevoegdheid. Op grond daarvan is de regeling Vaststelling formulier opgave doodsoorzaak vastgesteld. (Nog) niet alle artsen beschikken over een zorginformatiesysteem. Dit betekent dat de papieren B-verklaring voorsnog moet blijven bestaan. Om tot een uniform proces te komen voor uitvaartondernemers en gemeenten, zal de ingekorte route ook voor het papieren formulier worden ingevoerd. Daarmee is het duidelijk voor deze partijen dat zij geen rol meer spelen in de aanlevering van de doodsoorzaakgegevens. Daarnaast wordt een grondslag voorgesteld om bij ministeriële regeling eisen te stellen aan de gegevens die nodig zijn voor de elektronische opgave van de doodsoorzaak. Het is niet wenselijk om voor de elektronische aanlevering een formulier vast te stellen, omdat dit afhankelijk is van hoe het in de zorginformatiesystemen wordt ingeregeld. Gelet hierop zal bij ministeriële regeling worden geëist dat wanneer de opgave van de doodsoorzaak op elektronische wijze wordt gedaan daarbij dezelfde informatie wordt opgegeven als bij de schriftelijke opgave van de doodsoorzaak.

In het voorgestelde vijfde lid wordt een regeling getroffen nu het CBS de elektronische weg wil openen voor de opgave van de doodsoorzaak. In deze bepaling zijn drie materiële normen opgenomen. Ten eerste wordt aan het CBS opgedragen om de wijze voor te schrijven waarop de elektronische weg gebruikt mag worden. Ten tweede moet het CBS daarbij een wijze kiezen die de betrouwbaarheid van de gegevens voldoende waarborgt. Ten derde worden de behandelend artsen en de gemeentelijke lijkschouwers verplicht dat als zij gebruik maken van de elektronische weg bij het doen van opgave van de doodsoorzaak, zij dit alleen mogen doen op een wijze die door het CBS is voorgeschreven. Het CBS heeft voor de opgave van de doodsoorzaken een apart werkproces ingericht, vanwege de gevoeligheid van deze gegevens. De voorgestelde wettekst maakt het mogelijk dat het CBS een aantal verschillende werkprocessen inricht, met het oog op de verschillende beroepsgroepen die doodsoorzaken bij hen aanleveren. Bij de elektronische aanlevering van de doodsoorzaken in de proefprojecten is grote aandacht voor het veilig aanleveren van deze gegevens. De voorgestelde bepaling sluit ook aan bij artikel 2:15 van de Algemene wet bestuursrecht waarin is geregeld dat het bestuursorgaan nadere eisen kan stellen aan het gebruik van de elektronische weg. In het voorgestelde vijfde lid wordt het CBS verplicht nadere eisen te stellen aan de elektronische aanlevering. Gelet op de gevoeligheid van de opgegeven gegevens is dit proportioneel. Ten slotte zorgt deze wijze van regeling er ook voor dat het CBS de werkwijze kan aanpassen aan de laatste stand van de techniek zonder dat hiervoor regelgeving gewijzigd hoeft te worden.

Voorlopig blijft het mogelijk voor artsen om de opgave van de doodsoorzaak op papier te doen. In de toekomst kan het wenselijk zijn om aanlevering van de doodsoorzaakgegevens volledig elektronisch te laten verlopen. Het voorgestelde zesde lid regelt dat de Minister van VWS kan bepalen dat de opgave slechts op elektronische wijze kan gebeuren. Het is niet voorzien dat al

binnen geruime tijd van deze mogelijkheid gebruik zal worden gemaakt. Het is van groot belang dat artsen de doodsoorzaken doorgeven aan het CBS. Het is niet de bedoeling door verplichte elektronische opgave hiervoor een extra drempel op te werpen. De Minister van VWS zal dus alleen van deze mogelijkheid gebruik maken als het veld daar voldoende op is voorbereid.

Onderdelen F en G

In de onderdelen F en G wordt voorgesteld om de bewoordingen van de artikelen 11a en 13 aan te passen aan de bewoordingen in de andere artikelen van de Wet op lijkbezorging. Er zijn geen inhoudelijke wijzigingen beoogd.

Onderdeel H

In onderdeel H wordt een verwijzing naar de artikelen 10 en 12a aangepast aan de voorgestelde nummering van de leden van deze artikelen.

Artikel II

In artikel II wordt voorgesteld om de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel bij koninklijk besluit te regelen. Er wordt voorzien in de mogelijkheid voor gedifferentieerde inwerkingtreding zodat indien nodig voor de digitalisering van de doodsoorzakenstatistiek een andere inwerkingtredingsdatum kan worden gekozen dan voor de digitalisering van de aanlevering van beredeneerde verslagen.

De Minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

De Minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties,